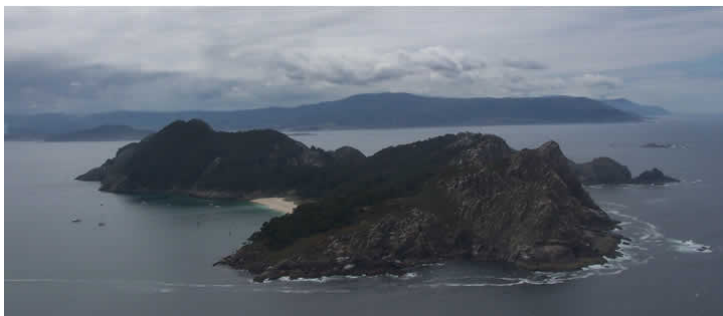

Probablemente unha das mais relevantes novidades producidas ultimamente en Galiza no campo do medio ambiente é a posible declaración das illas atlánticas como “Parque Nacional”. Aínda que semella que nun principio as illas a incluír no devandito Parque eran as Cies, Ons e Onza, Lobeiras e Sisargas, parece que finalmente ficou desvotada a inclusión desta última. Con este artigo pretendemos facer unha primeira avaliación do interese biolóxico que encerran estas illas no que se refire á súa flora e vexetación.

Desde o punto de vista fitoxeográfico estas illas están situadas no sector Galaico-Portugués da Provincia Cántabro-Atlántica, dentro da Rexión Eurosiberiana, onde fan parte do chamado piso ou horizonte bioclimático termocolino que é o máis cálido da Europa atlántica. Isto conleva que a nivel de flora e vexetación estas illas sexan por unha banda tipicamente atlánticas e polo tanto presenten estreitas relacións con outras áreas atlánticas europeas, especialmente a través das costas occidentais francesas, das illas británicas e da cornixa cantábrica. Son exemplo disto plantas como *Rumex rupestris* Le Gall ou *Rumex acetosa* subsp. *biformis* (Lange) Castrov. & Valdés-Bermejo, esta última recentemente localizada en Cornualles, e asociacións vexetais como o *Bostrychio-Halimometum portulacoidis*, que coloniza os bordos das áreas asulagadas dos esteiros.

Por outra banda, estas illas disfrutan dunha relevante influencia mediterránea que basicamente lles chega a través da costa portuguesa. Exemplo disto son plantas como *Corema album* (L.) D. Don ou *Calendula suffruticosa* Vahl subsp. *algarbiensis* (Boiss.) Nyman e comunidades vexetais como a asociación de dunas secundarias *Iberidetum procumbentis* Bellot 1968).

No que se refire á flora, o interese que presentan estas illas é moi destacable se temos en conta que os ecosistemas costeiros, nomeadamente os complexos praia-duna e os cantís, é onde, en comparación con outros medios, se acha o maior número de plantas raras e ameazadas de Galiza. Tal e como podemos ollar na táboa 1, nestas illas podemos achar 19 especies e subespecies dun total de pouco máis de 100 que van ser recolleitas no Libro Vermello da flora galega que está actualmente en fase de elaboración, e delas 6 (serían 7 de estar xa publicada a descrición da especie *Cytisus atlanticus*) serán recollidas na Lista

Vermella do Estado Español que está tamén en fase de elaboración e no que de xeito moi estricto só se inclúen aquelas especies e subespecies catalogadas como mínimo como vulnerables de acordo cos últimos criterios da IUCN (1994).

Entre todas esas plantas destaca *Rumex rupestris*, un endemismo atlántico que vive preferentemente en cantís e do que, aparte das escasas poboacións galegas centradas sobre todo nestas illas, só se conservan algunhas poboacións na Bretaña francesa e Cornualles amais de dúas poboacións en Gales.

Un caso similar é o de *Linaria arenaria*, unha planta que vive en áreas costeiras e da que, amais das escasas poboacións galegas, existen algunhas poboacións na costa occidental de Francia.

Con todo, probablemente a planta máis emblemática destas illas é *Cytisus atlanticus*, unha xesta recentemente descuberta pois se viña confundindo con *Cytisus striatus* (Hill) Rothm., unha xesta moi común en Galiza. Coñece-se polo momento nas illas de Ons, onde están as súas mellores poboacións, e Sálvora. Polo propio feito de ser esta unha planta leñosa que pode sobardar os 2 metros de altura e por ter unha área tan restrinxida é unha das plantas de meirande interese entre a flora rara e ameazada da Galiza, se non a que máis, polo que constituirá un dos valores biolóxicos máis relevantes do futuro Parque.

Outras plantas de interese presentes nestas illas son por, exemplo, *Centaureum scilloides* (L. fil.) Samp., *Iberis procumbens* Lange ou *Silene littorea* Brot.,

Desde o punto de vista da vexetación o interese destas illas semella menor que o da súa flora. Como corresponde á súa escasa superficie, a diversidade de habitats e, polo tanto, de comunidades vexetais non é moi destacable. De todas as comunidades vexetais probablemente as de meirande interese son, ao igual que ocurría coa flora, as dos cantís e dos complexos praia-duna con asociacións de área de distribución reducida como os pasteiros gramínoídes aero-halófilos da asociación *Crithmo-Armerietum pubigeræ* e a asociación halo-casmofítica *Dauco-Festucetum pruinosæ*, ambas dúas dos cantís. Nos complexos praia-duna sobrancean pola súa área reducida as comunidades das dunas estabilizadas entre as que se poden recoñecer comunidades leñosas (*Iberidetum procumbentis*), pasteiros vivaces (*Violo-Silenetum littoreæ*) e pasteiros anuais (*Linario-Corynephorietum canescentis*) amais dunha matogueira que coloniza os puntos máis alonxados da praia que, de entre estas illas, só poderemos achar nas Cies: o *Ulici-Coremetum albae*. De todas estas, as catro primeiras están

presentes basicamente na Galiza e no Norte de Portugal mentres que as outras dúas son case exclusivamente galaicas.

As comunidades vexetais que ocupan unha meirande superficie nestas illas son igualmente de área de distribución reducida: as matogueiras de toxo e carpazas da asociación *Cisto salvifolii-Ulicetum humili*, presente nas zonas costeiras do Sul da Galiza e Norte de Portugal. Esta aparece intercalada coas matogueiras moderadamente higrófilas da asociación *Cirsio filipenduli-Ericetum ciliaris*.

Polo tanto, e pese á práctica total ausencia do bosque potencial que neste caso sería unha facies termófila da asociación *Rusco-Quercetum roboris*, en conxunto podemos afirmar que o valor destas illas, no que atinxe á súa vexetación, non é en absoluto despreziable se temos en conta que a meirande parte da súa superficie está colonizada por comunidades vexetais singulares que, debido á súa reducida área de dispersión, merecen ser protexidas.

Nunha valoración global pode-se dicir que aínda que moitas das especies e subespecies e asociacións vexetais destas illas están presentes noutros puntos da costa de Galiza, aquelas albergan unha representación importante da flora e vexetación do noso litoral, de xeito moi especial algunhas das plantas de meirande interese desde o punto de vista da conservación como antes vimos. Se a isto acrecentamos as avantaxes comparativas que ofrecen as illas á hora de constituir unha área protexida pola facilidade de control de visitantes, contaminación, invasións de plantas alóctonas, etc., podemos concluir que a elección das mesmas para a constitución do Parque, aínda que posiblemente precipitada e pouco meditada pola administración, finalmente semella mais acertada do que nun principio poidese parecer ao menos desde a óptica da flora e a vexetación.

Aínda recoñecendo isto, é importante suliñar como teñen feito outros estudiosos do medio ambiente, que sería recomendable a inclusión no Parque doutras áreas costeiras continentais do entorno destas illas de similar valor ecolóxico.

Taboa 1. Especies e subespecies presentes nas illas atlánticas que están recollidas no Libro Vermello da flora galega e na “Lista Roja de la flora española”, ambos en proceso de elaboración.

Especies e subespecies

Livro vermello Galiza

Lista vermella Estado Español

Alyssum loiseleurii

P. Fourn. (?)

*

*

Angelica pachycarpa

Lange

*

Antirrhinum majus subsp. linkianum

(Boiss. & Reuter) Rothm. (?)

*

*

Armeria pubigera

(Desf.) Boiss.

*

Armeria pungens

(Link) Hoffmanns. & Link

*

Asparagus officinalis

subsp.

*

Chaetopogon fasciculatus subsp. prostratus

(Hackel & Lange) Laínz (?)

*

*

<i>Corema album</i>	(L.) Don
---------------------	----------

*

<i>Cytisus atlanticus</i>	S. Ortiz & Rodr. Oubiña, ined.
---------------------------	--------------------------------

*

<i>Leucanthemum merinoi</i>	Vogt & Castrov.
-----------------------------	-----------------

*

<i>Leucanthemum pluriflorum</i>	Pau
---------------------------------	-----

*

<i>Linaria arenaria</i>	DC.
-------------------------	-----

*

*

<i>Mibora minima</i>	subsp.
----------------------	--------

*

<i>Otanthus maritimus</i>	(L.) Hoffmanns. & Link
---------------------------	------------------------

*

Rumex acetosa

subsp.

*

Rumex rupestris

Le Gall

*

*

Scilla merinoi

S. Ortiz, Rodr. Oubiña & Izco

*

<i>Spergularia australis</i>	(Samp.) Prain
------------------------------	---------------

<i>Ulex europaeus subsp. latebracteatus</i>	(Mariz) Rothm.
---	----------------